

Eläinten terveyden valvonta 2025

415/00.01.02.00.01/2026

Ruokaviraston raportti
Hyväksymispäivä 1.7.2026

Eläinten terveyden ja lääkitsemisen yksikkö

Hyväksyjä	Kitty Schulman
Esittelijä	Miia Kauremaa
Lisätietoja	Miia Kauremaa

Sisällysluettelo

1	ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA	4
2	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	6
2.1	<i>Kansallinen eläintautien valvontajärjestelmä.....</i>	6
2.1.1	<i>Merkittävimmät todetut eläintautitapaukset 2024.....</i>	7
2.2	<i>Vuosittaiset eläintautien seuranta- ja valvontaohjelmat.....</i>	7
2.3	<i>Keinollinen lisääminen.....</i>	14
2.4	<i>Eläinrokotteiden laadunvalvonta</i>	15
2.5	<i>Laboratoriot</i>	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3	TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS.....	15
3.1	<i>Todetut puutteet ja niiden yleisyys</i>	15
3.2	<i>Puutteiden analyysi</i>	15
4	AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	16
5	ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	17
5.1	<i>Toimijoiden säädösten tuntemuksen varmistaminen.....</i>	17
5.2	<i>Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen</i>	18
5.3	<i>Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet</i>	18
6	VALVONNAN RESURSSIT	18
7	MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN	19

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Maamme eläintautitilanne lakisääteisesti vastustettavien eläintautien osalta vuonna 2025 oli samankaltainen kuin edellisenä vuonna, eikä vakavia a-c luokan tauteja tai muita torjuttavia eläintaukeja todettu tuotantoeläimillä. Suomen koti- ja tuotantoeläinten terveyden tasoa voi pitää hyvänä, ja eläintaudit ja niihin liittyvät riskit ovat hallinnassa. Suomi pysyi vapaana strategisesti tärkeistä eläintaukeista, kuten raivotaudista, naudan tarttuvasta leukoosista, IBR- ja BVD-tartunnoista, sikojen PRRS-taudista ja *Echinococcus multilocularis* -loisesta. Läntisellä Ahvenanmaalla vuonna 2022 todetun IHN-tapausten hävittämisohjelma päättyi ja viimeisetkin tautiin liittyvät rajoitukset purettiin syksyllä 2025. Näin ollen koko Suomi on vapaa kalojen A-C luokan taudista ensimmäistä kertaa sitten 2000-luvun alun. Lakisääteisesti vastustettavia vesieläinten tauteja ei todettu vuonna 2025 lainkaan. Korkeapatogeenista lintuinfluenssaa todettiin vuonna 2025 Suomessa vain luonnonvaraisista linnuissa (30 tapausta).

Uusia salmonellatapaauksia todettiin naudoissa, sioissa ja siipikarjassa 24 tapausta, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna (29 tapausta). Salmonellatapausten määrä on viime vuosikymmenen aikana vaihdellut reilusta kahdestakymmenestä vajaaseen viiteenkymmeneen. Tapausten kokonaismäärä on aiempaan verraten nousut erityisesti naudoilla, mutta jossain määrin myös sioilla. Kahtena viime vuonna tapausmäärän nousu vaikuttaa kuitenkin hieman tasaantuneen. Salmonellatapausten määrän lisääntymisen takia taudin torjuntaa on viime vuosina pyritty tehostamaan. Nautojen, sikojen ja siipikarjan salmonellaa vastustetaan lainsäädännön nojalla, ja salmonellan esiintyvyys kansallisen ohjelman mukaisissa seuranta-kohteissa säilyi myös vuonna 2025 tavoitteessa, alle 1 % tasolla.

Eläintautivalvonnan toteumassa on paljon vaihtelua eri ohjelmien ja eri aluehallintovirastojen alueiden välillä, toteumat ovat kuitenkin samaa suuruusluokkaa kuin aiemmin. Eläintautilain (76/2021) 11 § mukainen pakollinen zoonoosivalvonta ja 13 § mukainen vapaaehtoinen terveysvalvonta eivät toteutuneet täysin. Hyväksynnän saaneiden vesiviljelypitopaikkojen valvonta onnistui vaihtelevasti, kuten aiempinakin vuosina. Vuonna 2025 toteutettiin turkistarhojen lakisääteisen tautisuojausvalvonta kaikille turkistarhoille, valvonta toteutui 100 %.

Aluehallintovirastot arvioivat eläintautivalvonnan toteutumisen puutteiden johtuvan yleisimmin resurssivajeesta, tosin tilanne vaihtelee alueittain. Vuonna 2025 aluehallintovirastojen resursseja vei muun muassa vuoden 2026 alussa toteutuneen aluehallintouudistuksen valmistelu. Resurssipula vaikuttaa myös tietojen saamiseen viranomaisketjun kaikissa osissa, raportteja ei ehditä tehdä, tai toimittaa eteenpäin, joten kaikkea tietoa tehdystä valvonnasta ei välttämättä edes saada. Kattavaa arvioita valvonnan toteumasta, laadusta ja toisaalta valvontakohteista esiintyvistä puutteista on vaikea tehdä. Sähköinen järjestelmä, johon valvontakäynnit ja niihin liittyvät tiedot kirjattaisiin, parantaisi arvion luotettavuutta, nyt laskelmat pohjautuvat pitkälti sähköpostien pohjalta ylläpidettäviin taulukoihin. Eläinten terveyden valvonnassa havaitut puutteet ovat aika samankaltaisia vuodesta toiseen, ne ovat yksittäisiä eikä riskitasoa ole aluehallintovirastojen tekemissä arvioissa pidetty korkeana.

Aluehallintovirastojen toiminnallisen tehokkuuden mittarina seurataan todettujen tai epäiltyjen eläintautitapausten edellyttämien hallintopäätöksien ja selvityksien toteutumista, päätöksistä ja selvityksistä tulisi olla 100 % tehtynä yhden viikon kuluessa. Aluehallintoviraston raporttien pohjalta tavoitteeseen päästiin lähes täysin. Alueellisten eläintautien valmiussuunnitelmien tulisi olla ajan tasalla (tavoite 100 %), tavoitteeseen ei päästy kaikkien aluehallintovirastojen alueilla. Lainsäädännöllä vastustettavien eläintautien tapausten eteenpäin leviämisen estämisessä pitopaikasta toiseen pitopaikkaan onnistuttiin. Taudin leviämisen estämiseksi

tehtävien päätösten poikkeusluvut työllistivät erityisesti salmonellatartunnoissa, ja havaituista puutteista johtuen poikkeuslupien ehtoja tarkennettiin ja noudattamisen valvontaa pyrittiin tehostamaan vuoden aikana.

Afrikkalaisen sikaruton (*African Swine Fever*, ASF) leviäminen maailmalla ylläpitää taudin uhkaa suomalaiselle sianlihantuotannolle ja vaatii jatkuvia kansallisia torjuntatoimia. Toimenpiteissä on ainakin toistaiseksi onnistuttu, sillä afrikkalaista sikaruttoa ei ole koskaan todettu Suomessa. Tautiin varautumista jatkettiin ja Ruokavirasto muun muassa osallistui Suomen Sikayrittäjät ry:n järjestämän ASF-valmiusharjoituksen suunnitteluun ja toteutukseen. Luonnonvaraisia villisikoja on tutkittu maassamme afrikkalaisen sikaruton varalta jo vuodesta 2010. Näytteitä kuolleista tai metsästetyistä villisioista saatiin Ruokavirastoon tutkittavaksi vuonna 2025 hieman enemmän kuin edellisvuosina, yhteensä 1040 eläimestä. Vuonna 2025 afrikkalaisen sikaruton torjuntaan tähtäävä viestintä keskittyi, resurssien vähäisyydestä johtuen, jo vakiintuneiden toimenpiteiden ylläpitoon. Viestintää toteutettiin satamien näytöillä, tienvarsikylteillä, Ruokaviraston verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa, ja ohjeita sekä verkkosisältöjä pidettiin ajan tasalla. Pitkäjänteinen yhteistyö taudin torjumiseksi palkittiin, kun Suomen Sikayrittäjät ry valitsi vuoden 2025 Sikateko-palkinnon saajaksi Ruokaviraston afrikkalaisen sikaruton torjunta -tiimin työn.

Vuonna 2025 ajankohtaisena tautiuhkana oli myös sinikielitauti eli bluetongue, joka on poltti-
aisten (*Culicoides spp.*) levittämä märehitijöiden virustauti. Suomessa tautia ei ole toistaiseksi todettu, ja meillä on virallisesti vapaa asema sinikielitaudin tartunnasta. Sinikielitauti on EU:n lainsäädännössä luokiteltu c-luokan taudiksi, mutta kesällä 2026 voimaan tulevan lainsäädäntömuutoksen myötä tauti siirtyy d-luokkaan, jolloin myös taudista vapaa asema poistuu. Syksyllä 2023 sinikielitaudin serotyyppi 3 alkoi levitä erittäin nopeasti Hollannissa, ja tautia todettiin vuosina 2023–2024 useissa Euroopan maissa, kuten Belgiassa, Saksassa, Iso-Britanniassa ja Pohjoismaista Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa. Vuoden 2025 aikana tapauksia todettiin selvästi vähemmän, mutta tauti levisi kuitenkin uusille alueille, kuten Unkariin, ja Pohjois-Irlantiin sekä Liettuaan; muissa Baltian maissa sitä ei vielä ole havaittu. Vuonna 2025 toteutetussa sinikielitaudin tehostetussa seurannassa löydettiin yhdeltä tilalta kahden eläimen näytteistä vasta-aineita serotyyppiä 3 vastaan, mutta itse virusta ei todettu. On mahdollista, että tauti jatkaa leviämistään poltti-
aiskaudella 2026 ja leviää myös Suomeen. Sinikielitauti aiheutti Euroopan alueella epidemian edellisen kerran vuosina 2006–2007, jolloin serotyyppi 8 levisi laajalti myös Pohjois-Eurooppaan.

Viranomaisten sekä eri toimialajärjestöjen välisen yhteistyön arvioitiin toimivan pääsääntöisesti hyvin. Ruokavirasto teki tiivistä yhteistyötä mm. aluehallintovirastojen, ELY-keskusten, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Tullin, Työterveyslaitoksen, Suomen riistakeskuksen, Luonnonvarakeskuksen (LUKE), Metsähallituksen, riistanhoitoyhdistysten, Suomen Kalan-
kasvattajaliiton, Suomen mehiläishoitajain Liiton ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa tärkeimpien eläintautien ja zoonoosien torjumiseksi.

Eläintautiseurannan- ja valvonnan suunnittelussa kiinnitettiin edelleen huomiota riskiperusteisuuteen ja suunnitelmallisuutta pyrittiin kehittämään valvonnan ja tutkimuksen asiantuntijoiden yhteistyöllä. Vuonna 2025 resursseja kohdennettiin turkistarhojen tautisuojausasetuksen valvontaan ja aluehallintouudistuksen valmisteluun. Resurssien puitteissa jatkettiin tehostetusti myös lintuinfluenssan, afrikkalaisen sikaruton ja salmonellan torjuntaa.

2 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

2.1 *Kansallinen eläintautien valvontajärjestelmä*

Eläintautivalvontaa tehdään aina eläinlääkärin asiakaskäynnin yhteydessä. Jokainen eläinlääkäri on eläintutilain (76/2021) 20 § nojalla velvollinen ilmoittamaan kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle tiettyjen eläintautien epäilystä tai esiintymisestä alueellaan, joko välittömästi tai kuukausittain. Myös eläimistä vastaava toimija tai muu henkilö, joka osallistuu esimerkiksi eläinten kuljetukseen tai teurastukseen, on velvollinen ilmoittamaan virkaeläinlääkärille eläintautiepäilystä eläintutilain 19 § mukaisesti. Lisäksi tiettyjen eläintautien osalta toteutetaan vuosittaisia taudin esiintymisen seuranta- tai valvontaohjelmia.

Lainsäädännöllä vastustettavien eläintautien epäilytapauksissa eläinterveysviranomaisen on viivytyksettä tutkittava eläin ja otettava siitä tarvittavat näytteet. Aluehallintoviraston tulee eläintutilain mukaan tehdä päätös siitä, onko kyseessä viranomaisen eläintautiepäily, jolloin pitopaikalle annetaan tarvittaessa hallintopäätös toimenpiteistä ja rajoituksista taudin leviämisen estämiseksi. Pitopaikoista voidaan ottaa näytteitä myös eläintaudin poissulkemiseksi ilman eläinterveysviranomaisen eläintautiepäilyä. Joissakin tapauksissa voidaan toisaalta eläintauti todeta suoraan laboratoriotutkimuksin, esimerkiksi seurantanäytteiden tutkimuksista, ilman edeltävää kliinistä epäilyvaihetta.

Eläintautitapausten ja epidemioiden hallintaan kehitetyn Eläinten terveyden hallinta (ELTE) -järjestelmän eläintautien hallinnan osuus on täysimittaisessa käytössä maaeläimillä.

Vuonna 2025 virkaeläinlääkärit ovat kirjanneet ELTEen 274 eläintautiepäilyä tai -tapausta. Vuonna 2024 kirjattiin 216 eläintautiepäilyä tai -tapausta, 2023 389 eläintautiepäilyä tai -tapausta, 2022 kirjattiin 220 ja 2021 kirjattiin 82 epäilyä tai tapausta. Järjestelmään kirjataan sekä pidettyjen eläinten että luonnonvaraisten eläinten eläintautiepäilyt ja -tapaukset, kirjaukset voidaan tehdä pitopaikkaan, löytöpaikkaan, osoitteeseen tai teurastamoon. Eläintautiepäilyn ja todetun eläintaudin leviämisen estämiseksi tehtyjä aluehallintoviraston hallintopäätöksiä kirjattiin vuonna 2025 ELTE-järjestelmään 54 kappaletta. Vuonna 2024 hallintopäätöksiä kirjattiin sama määrä, vuonna 2023 148, vuonna 2022 39 ja vuonna 2021 23 kappaletta, tuolloin osa päätöksistä kirjattiin vielä vanhaan ELITE-järjestelmään. ELTE:n käyttö on lisääntynyt vuosi vuodelta, vuoden 2023 korkeampi luku johtuu turkistarhojen lintuinfluenssaepidemiatilanteesta, epäilyjä ja tapauksia oli tavanomaisempaan vuoteen verrattuna enemmän.

Aluehallintovirastot toimittavat koosteen eläinlääkäreiltä saamistaan ilmoitettavia eläintauteja koskevista raporteista Ruokavirastoon kuukausittain. Kuukausi-ilmoituksista tehdyt koosteet julkaistaan vuosittain Ruokaviraston verkkosivuilla.

Ilmoitusten pohjalta arvioituna eläintautien esiintyminen oli vuonna 2025 monelta osin samaa suuruusluokkaa kuin edeltävinä vuosina. Kuukausi-ilmoitusten toimittamisen toteutumisessa on valitettavasti jatkuvasti puutteita ja osa kunnaneläinlääkäreistä ei lähetä kuukausi-ilmoituksia aluehallintovirastoon aluehallintoviraston ohjauksesta huolimatta. Kaikkiin eläintautien ilmoittamisessa havaittuihin puutteisiin pyritään vaikuttamaan ohjeistuksella.

Ruokavirasto laatii eläintautitilanteesta ja eläintautien seurannan tuloksista vuosittaisen Eläintaudit Suomessa –raportin, jossa Ruokavirastossa tehtyjen eläintautitutkimusten määrät ja seurannan tulokset sekä eläintautitilanne on kuvattu tätä raporttia yksityiskohtaisemmin. Eläintauteja tutkitaan myös muissa laboratorioissa kuin Ruokavirastossa, joten eläinlääkärien ilmoittamien todettujen eläintautitapausten määrät voivat poiketa Ruokavirastossa todettujen tapausten määrästä. Ilmoitettavien eläintautien esiintymiseen ei liity lakisääteisiä viranomaistoimia pitopaikassa, ellei kyseessä ole ammattimaista eläinten myyntiä, näytteille asettamista tai harrastustoimintaa harjoittava eläinten pitopaikka, jossa on todettu zoonoosi.

Esimerkiksi lampaiden ja vuohien raportoitujen orf-tartuntojen lukumäärä on viime vuosina vakiintunut, tautia raportoitiin vuonna 2025 10 tilalla, viimeisten viiden vuoden aikana tapaus-ten määrä on samaa suuruusluokkaa. Ruokaviraston tutkimuksissa orf todettiin 10 lammastilalla (vuonna 2024 7 ja vuonna 2023 9 lammastilalla), näytteitä tutkittiin vuoden aikana 11 tilalta (vuonna 2023 21 tilalta).

Eläinlääkärien tekemien ilmoitusten perusteella *Leptospira*-bakteerin aiheuttama leptospiroosi todettiin viidellä koiralla vuonna 2025, joten tautitilanne oli rauhallisempi kuin vuonna 2024, jolloin ilmoitettiin 12 koirien leptospiroositapausta eri puolilta eteläistä ja keskistä Suomea. Aiempina vuosina koirien tapauksia on ilmoitettu 0–3 tapasta/vuosi.

Kuukausi-ilmoituksissa ilmoitettiin *Leishmania*-alkueläimen aiheuttamasta leishmanioosista koirilla yhteensä 186 tapauksessa, vuonna 2024 ilmoituksia tehtiin 91 tapauksesta ja vuonna 2023 76 tapauksesta. Tartuntoja todetaan erityisesti tuonti- ja rescuekoirilla. Matkaileva koira voi saada tartunnan maissa, joissa esiintyy loisen väli-isäntänä toimivia hietasääskilajeja.

Sellaisia salmonellatartuntoja, joita ei vastusteta lainsäädännöllä, ilmoitettiin vuonna 2025 todetun 17 (pito)paikassa ja 20 yksilöllä. Ruokavirastoon varmistettavaksi ja tyypitettäväksi tul- leita, lemmikkieläimistä eristettyjä salmonellakantoja oli kaikkiaan 12 kpl. Näistä seitsemän oli koirista ja viisi kissoista.

2.1.1 Merkittävimmät todetut eläintautitapaukset 2025

Maamme eläintautitilanne oli lainsäädännöllä vastustettavien eläintautien osalta vuoden 2024 kaltainen, eikä a-c luokan tauteja tai muita torjuttavia eläintauteja todettu tuotan- toeläimillä vuonna 2025. Suomen koti- ja tuotantoeläinten terveyden tasoa voi edelleen pitää hyvänä. Vuonna 2022 todetun IHN-tapauksen hävittämisohjelma päättyi ja viimeisetkin tautiin liittyvät rajoitukset purettiin syksyllä 2025. Korkeapatogeenista lintuinfluenssaa todettiin vuonna 2025 Suomessa 30 tapasta luonnonvaraisissa linnuissa. Yhdessä tapauksessa todet- tiin H5N5-tyypin korkeapatogeeninen lintuinfluenssavirus. Muissa tapauksissa virustyyppi oli H5N1.

2.2 Vuosittaiset eläintautien seuranta- ja valvontaohjelmat

Eläintautien seuranta- ja valvontaohjelmia toteutetaan lainsäädäntöön perustuen ja Ruokavi- raston vuosittain laatiman erillisen seurantasuunnitelman mukaisesti. Valvontaa toteutetaan elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman ja siihen sisältyvän eläinlää- kintähuoltolain edellyttämän eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja eläinlääkäripal- veluja koskevan valtakunnallisen suunnitelman (EHO) mukaisesti. Useiden eläintautien osalta seuranta perustuu EU-lainsäädäntöön, joko niin, että ohjelmaa toteutetaan koko EU:n alueella (esimerkiksi lintuinfluenssaseuranta), tai Suomelle myönnetyn erityisaseman, kuten taudista vapaan aseman säilyttämiseksi (esimerkiksi nautojen bruselloosi tai sikojen Aujeszkyyn tauti) tai palauttamiseksi (esimerkiksi kalojen IHN-taudin seurantaohjelma). Lisäksi passiivista eläin- tautitilanteen seurantaa tehdään muun muassa eläinlääkärien tilakäynneillä ja kuolinsyyn sel- vitykseen tai muusta syystä Ruokavirastoon lähetettyjen näytteiden tutkimuksilla.

Osa eläintautiseurannan näytteistä pyydetään teurastamoilta, joissa näytteenotosta vastaa viime kädessä Ruokaviraston virkaeläinlääkäri ja osa pyydetään tankkimaitonäytteinä meije- reiltä. Silloin kun näytteenotto edellyttää käyntiä pitopaikassa, kunnaneläinlääkäri käy otta- massa näytteet. Tällöin aluehallintovirasto (lääkineläinlääkäri) ohjaa ja valvoo näytteenoton toteutumista toimialueellaan. Seurantanäytteitä kerätään myös luonnonvaraisista eläimistä, tällöin metsästäjät ja kalastajat ovat tärkeässä roolissa näytteiden lähettämisessä.

Eläintautiseurannan tulokset julkaistaan vuosittain Eläntaudit Suomessa – vuosiraportissa. Ajantasaista tietoa eläintautitutkimuksista ja niiden tuloksista löytyy [Ruokaviraston avoimen tiedon portaalista](#). Zoonoosien esiintymisestä Suomessa ja zoonoosien seurantaohjelmista eläimissä ja elintarvikkeissa on lisätietoa Ruokaviraston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteisen asiantuntijaverkoston, zoonoosikeskuksen sivuilla (www.zoonoosikeskus.fi).

Eläintautiseurannan tavoitteet ovat täyttyneet kokonaisuutena kohtuullisen hyvin, mukaan lukien eläintautien varhainen havaitseminen ja sen myötä taudintorjuntatoimien viivytyksetön aloittaminen, ja toisaalta tautivapauksien osoittaminen, palauttaminen ja säilyttäminen.

Vuoden 2025 raportin tiedot eläinten terveyden valvonnan toteutumisesta on koostettu aluehallintovirastoalueiden alueellisista toteumatiedoista ja raporteista.

Salmonellavalvonta

Pakollisen salmonellavalvonnan piiriin kuuluvat nautoja sperman keräysasemalle toimittavat pitopaikat, raakamaitoa tuottavat nautojen pitopaikat, toisiin pitopaikkoihin luovutettavaksi tarkoitettuja uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat ja sekä nautojen että sikojen pitopaikat, joissa on sperman keräysaseman toimintaan liittyvä karanteenitila, sekä broilereiden, kanojen ja kalkkunoiden kaikki tuotantoketjun vaiheet.

Uusia salmonellatapaauksia todettiin naudoissa, sioissa ja siipikarjassa 24 tapausta, mikä on suunnilleen samaa luokkaa kuin edellisenä vuotena, jolloin uusia tapauksia todettiin 29. Salmonellatapausten määrä on viime vuosina vaihdellut reilusta kahdestakymmenestä vajaaseen viiteenkymmeneen. Tapausten kokonaismäärä on aiempaan verraten nousut erityisesti naudoilla, mutta jossain määrin myös sioilla, joskin parina viime vuonna näillä eläinlajeilla on todettu hieman vähemmän tapauksia edellisiin vuosiin verrattuna. Nautojen, sikojen ja siipikarjan salmonellaa vastustetaan lainsäädännön nojalla, ja salmonellan esiintyvyys kansallisen ohjelman mukaisissa seurantakohteissa säilyi myös vuonna 2025 tavoitteessa, alle 1 % tasolla. Koska salmonellatapausten määrä on vaikuttanut lisääntyneen jo jonkin aikaa, taudin torjuntaa on pyritty tehostamaan. Salmonellaepäilyjen viranomaisen näytteenotto tehdään valtion varoin, samoin kuin taudin leviämisen estämiseksi annetun päätöksen kumoamiseen tähtäävä näytteenotto tilan saneeraustoimien jälkeen sekä poikkeuslupan myöntämiseksi eläinten siirtoon. Tarvittavista saneeraustoimista vastaa toimija.

Nautojen salmonellavalvonta on osa Suomen kansallista salmonellavalvontaohjelmaa, ja salmonellatartunta naudoilla on luokiteltu eläintautilainsäädännössä valvottavaksi eläintaudiksi. Suomessa salmonellan esiintyvyys naudoilla on perinteisesti ollut hyvin vähäistä, mutta vuodesta 2018 alkaen salmonellatapaauksia on todettu nautatiloilla selvästi aiempaa enemmän; vajaasta kahdestakymmenestä noin kolmeen kymmeneen tapaukseen vuosittain. Lisääntyneistä tapausmääristä huolimatta esiintyvyys on pysynyt salmonellavalvontaohjelman asettamassa tavoitteessa, eli alle 1 % teurastetuista naudoista sekä säännöllisen näytteenoton piirissä olevista nautaryhmistä. Vuonna 2025 uusia salmonellatartuntoja todettiin kaikkiaan 16 nautojen pitopaikassa, mikä on suunnilleen samaa tasoa kuin edellisenä vuonna, jolloin tartuntoja todettiin 13 pitopaikassa. Nautojen salmonellatapausten määrä vaikuttaa siis parin viime vuoden aikana hieman laskeneen aiempien vuosien korkeammasta tasosta (20 nautojen pitopaikkaa vuonna 2023, 23 vuonna 2022 ja 25 vuonna 2021). Tartuntapitopaikoista seitsemän oli lypsykarjan pitopaikkoja (joista yhdessä oli myös ternistä teuraaksi kasvattamo), kuusi emolehmäkarjan pitopaikkoja ja kolme vasikka- /väliskasvattamo.

Nautojen pitopaikoissa vuoden aikana todetuissa uusissa salmonellatapaauksissa varmistui kaikkiaan kahdeksaa eri salmonellan serotyyppiä, mikä on suunnilleen normaali vuosittainen kirjo eri serotyyppistä nautatilojen salmonellatapaauksissa. Aiempien vuosien tapaan *Salmonella* Typhimurium oli selvästi yleisin löydös, ja sitä todettiin kahdeksassa pitopaikassa. Näistä kaksi oli lypsykarjoja, neljä emolehmätiloja, yksi vasikkakasvattamo ja yksi oli lypsykarjan ja

lihanautakasvattamon yhdistelmätila. Todetuista *S. Typhimurium* -kannoista yksikään ei ollut usealle antibiootille resistenttiä tyyppiä, eikä monofaasista kantaa. Toiseksi yleisimmin todettu serotyyppi vuonna 2025 oli *S. Reading*, jota todettiin kaikkiaan kolmella nautatilalla. Näistä yksi oli lypsykarja, ja kaksi vasikkakasvattamoa, joihin oli siirretty vasikoita kyseiseltä lypsytilalta. Yhdeltä lypsykarjatilalta todettiin kahta eri serotyyppiä, joista toinen oli tois- taiseksi nimeämätön serotyyppi *Salmonella* ssp. I (= enterica) 4:d:-, jonka nimeksi on ehdotettu serotyyppiä ”Kangasniemi”. Lisäksi samasta karjasta löytyi serotyyppiä Offa, jota ei ole aiem- min löydetty Suomessa eläinnäytteistä. Yksittäiset tapaukset todettiin myös serotyypeistä Konstanz ja Newport (kahdella eri lypsykarjatilalla), sekä *S. ssp. IIIb* (*diarizonae*) ja Abony (kah- della eri emolehmätilalla). Aiemmista vuosista poiketen *Salmonella* Enteritidis serotyyppiä ei todettu vuonna 2025 yhdeltäkään nautatilalta. Teurastamoilla otetuista nautojen imusolmu- kenäytteistä todettiin vuoden 2025 aikana kahdesti *S. Typhimurium*, näistä toisen naudan läh- tötilan näytteenotossa todettiin samaa serotyyppiä, mutta toisen tilan näytteissä salmonellaa ei todettu.

Aiempien vuosien tapaan nautojen salmonellatartunnat todettiin yleisimmin eläintenpitäjien teettämissä omavalvontatutkimuksissa, ja kahdeksan pitopaikan tartunnat todettiin tätä kautta. Neljän tilan tartunta todettiin kliinisten oireiden vuoksi tutkituissa näytteissä, tutki- mussyynä oli esimerkiksi vasikkaripuli tai luomisen syyn selvitys. Kolmen pitopaikan tartunnat todettiin viranomaisen toteuttamassa tartuntapitopaikan kontaktinäytteenotossa, ja yhden tartunta löytyi viranomaisen järjestämässä näytteenotossa, joka tehtiin pitopaikasta lähtöisin olevan naudan imusolmukenäytetuloksen perusteella.

Sikojen salmonellavalvonta on osa Suomen kansallista salmonellaohjelmaa, ja sikojen salmo- nellatartunnat on luokiteltu eläintautilainsäädännössä valvottavaksi eläintaudiksi. Salmonel- lan esiintyvyys sioissa on pitkään ollut Suomessa hyvin matala, ja pysynyt salmonellavalvonta- ohjelman asetetussa tavoitteessa, alle 1 % teurastetuista emakoista ja lihasioista sekä sään- nöllisen näytteenoton piirissä olevista sikaryhmistä. Vuoden 2025 aikana uusia salmonellatar- tuntoja todettiin viidessä sikojen pitopaikassa, niistä neljässä on ollut saman serotyypin tar- tunta aikaisemminkin. Salmonellatapausten vuosittainen määrä sioilla on vaihdellut melko paljon (3 pitopaikkaa vuonna 2024, 6 vuonna 2023, 2 vuonna 2022, 12 vuonna 2021 ja 3 vuonna 2020). Tapausmäärät vaikuttavat viime vuosina hieman vähentyneen aiempaan nou- suun verrattuna (2022–2025 keskimäärin 4 tapausta / vuosi, 2017–2021 keskimäärin 9 ta- pausta ja 2012–2016 keskimäärin 2 tapausta).

Vuoden aikana todetuista uusista salmonellatapauksista yksi todettiin emakkosikalassa, yksi yhdistelmäsisikalassa ja kolme lihasikalassa, joista yksi oli välikasvattamo. Serotyyppiä Uganda todettiin teurastamolla tehdyn imusolmukelöydöksen vuoksi viranomaisen järjestämässä epäilynäytteenotossa yhdistelmäsisikalasta, jonka yhteydessä toimivassa välikasvattamossa ja kahdessa lihasikalassa todettiin myös samaa serotyyppiä. Kaikissa näissä pitopaikoissa on ollut saman serotyypin tartunta aikaisemminkin. *Salmonella* Infantis todettiin emakkosikalassa, teurastamolla tehdyn imusolmukelöydöksen vuoksi viranomaisen järjestämässä epäilynäyt- teenotossa. Lisäksi teurastamon imusolmukenäytteenotoissa todettiin vuoden aikana *S. Typhimurium* kahdesta lihasiasta ja yhdestä emakosta, mutta eläinten alkuperäpitopaikoissa viranomaisen toteuttamassa näytteenotossa ei todettu salmonellaa.

Vuonna 2022 voimaan tulleen asetusmuutoksen mukaisesti sikojen salmonellatapauksissa omistaja voi hakea Ruokavirastolta päätöstä sikojen lopettamiseksi salmonellan hävittä- miseksi pitopaikasta. Vuoden 2025 aikana Ruokavirastoon saapui yksi hakemus sikojen lopet- tamiseksi salmonellan takia. Hakemuksen perusteella tehdyn päätöksen nojalla lopetettiin yh- teensä noin 700 sikaa, joista noin viidennes oli emakkoja ja ensikoita, noin viidennes porsaita emän alla, noin puolet välikasvattamon porsaita, muutama lihasika ja pari karjua.

Siipikarjan lakisääteinen salmonellavalvontaohjelma kattaa broilerin, kalkkunoiden ja munintakanoiden kaikki ikäpolvet. Salmonellan esiintyvyys on matala ja pysyi vuonna 2025 tavoitteessa, alle yhdessä prosentissa. Salmonellaa todettiin vuonna 2025 yhteensä kolmessa siipikarjan pitopaikassa, kun vuonna 2024 salmonellaa todettiin 13 pitopaikassa. Kaksi tartuntapitopaikkaa oli tuotantopölvien munintakanoiden pitopaikkoja. Toisessa niistä todettiin *S. Enteritidis* kolmessa munivassa parvessa. Ja toisessa tartuntapitopaikassa todettiin *S. Typhimurium* yhdessä munivassa parvessa. Vuoden kolmas siipikarjan salmonella todettiin yhdessä pienimuotoisen toiminnan pitopaikassa. Serotyyppi oli *S. Typhimurium*. Broilereissa ja kalkkunoissa ei todettu salmonellaa vuonna 2025.

Taulukko 2. Lainsäädännöllä vastustettavat uudet salmonellatapaukset nautojen, sikojen ja siipikarjan pitopaikoissa

Eläinlaji	Todettu pitopaikoissa, kpl	Serotyyppi
Nauta	16	<i>Salmonella</i> Typhimurium (8) <i>S. Reading</i> (3), <i>S. Konstanz</i> (1), <i>S. Newport</i> (1), <i>S. Abony</i> (1), <i>S. Offa</i> (1), <i>S. ssp. IIIb</i> (<i>diarizonae</i>) (1), <i>S. ssp. I</i> (= <i>enterica</i>) 4:d:- (1) Yhdessä edellä mainituista pitopaikoista todettiin sekä <i>S. Offa</i> että <i>S. ssp. I</i> (= <i>enterica</i>) 4:d:-
Sika	5	<i>S. Uganda</i> (4), <i>S. Infantis</i> (1)
Siipikarja	3	<i>S. Typhimurium</i> (2), <i>S. Enteritidis</i> (1)
Yhteensä	24	

Siipikarjan pakollinen salmonellavalvonta

Siipikarjan pakollinen salmonellavalvonta kattaa broilerin, kalkkunoiden ja munintakanoiden kaikki ikäpolvet sekä hautomot. Valvonnan piiriin kuuluvia pitopaikkoja on aluehallintovirastojen tietojen mukaan 838. Siipikarjan salmonellan viranomaisvalvonnan toteumaprosentti vaihteli aluehallintovirastojen alueittain seuraavasti: Etelä-Suomi 98 % (46 toteutunutta valvontakäyntiä/47 suunniteltua valvontakäyntiä), Lounais-Suomi 77 % (377/489 käyntiä), Länsi- ja Sisä-Suomi 93 % (176/190 käyntiä), Itä-Suomi 100 % (36/36 käyntiä), Pohjois-Suomen tiedot puuttuvat, Lappi 60 % (3/5 käyntiä). Koko maan osalta siipikarjan salmonellan viranomaisvalvonta toteutui vain osittain 83 %. Toteuma on vaihdellut vuosittain, mutta on samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina (80 % vuonna 2024, 72 % vuonna 2023, 88 % vuonna 2022 ja 80 % vuonna 2021). Arviointia vaikeuttaa se, että kunnista ei erinäisistä syistä (sijaiset, kiire, inhimillinen unohdus) johtuen toimiteta kaikkia valvontakäyntien raportteja aluehallintovirastoihin. Myös vuonna 2025 valvonnan kattavuus on todennäköisesti suurempi, koska osa siipikarjatiheen alueen tarkastuskertomuksista on todennäköisesti jäänyt toimittamatta aluehallintovirastoon. Manuaalinen tietojen kokoaminen ja lähettäminen on altis virheille raportoinnin eri vaiheissa.

Siipikarjan pakollisen salmonellavalvonnan kokonaiskattavuutta on vaikea arvioida myös siitä syystä, että erityisesti pienet toimijat eivät ole välttämättä viranomaisen tiedossa ja jäävät täten valvonnan ja arvioinnin ulkopuolelle. Siipikarjalle ei ole olemassa sellaista rekisteriä, josta salmonellavalvontaan kuuluvien siipikarjatilojen perusjoukko olisi luotettavasti saatavilla. Aluehallintovirastoissa onkin pidettävä erillistä omaa kirjanpitoa pitopaikoista valvonnan ohjaamiseksi ja toteutuman arvioimiseksi. Toteutumattomien tarkastusten osasyynä on edelleen myös se, että kunnan virkaeläinlääkärit saattavat odottaa yhteydenottoa toimijan taholta ja jos sellaista ei kuulu, jää käynti mahdollisesti suorittamatta. Toteutumattomien tarkastusten syynä ei kuitenkaan kaikilla alueilla vaikuttaisi olevan resurssivaje, tai se ei ole tullut esille. Vaihtuvat sijaisuudet kunnissa ovat kuitenkin saattaneet vaikuttaa siihen, että osa tarkastuksista on jäänyt toteutumatta.

Käytettävissä ei ole tietoa siitä, kuinka monessa valvotussa kohteessa todettiin esiintyvän vaatimusten vastaisuuksia. Tarkastuspöytäkirjojen perusteella tarkastuksissa ei havaittu suuria tai vakavia puutteita. Yleisin huomautettava asia oli, että valvovalle viranomaiselle ei ollut ilmoitettu saapuvia tai saapuneita parvia. Salmonellanäytteiden ottamisessa oli esiintynyt myös jonkin verran (pieniä) viiveitä, puutteita on todettu myös kirjanpidossa ja tautisuojauksessa. Tarkastuspöytäkirjojen kattavaa analyysia ei kuitenkaan ehditä kaikissa tapauksissa tehdä, joten johtopäätökset eivät välttämättä ole täysin luotettavia.

Lampaiden ja vuohien scrapieseuranta

Passiivisen seurannan lisäksi seuranta toteutetaan tutkimalla raatojenkeräilyalueella yli 18 kuukauden ikäiset kuolleet ja lopetetut lampaat ja vuohet scrapien varalta, näytteet otetaan 1. luokan sivutuotteiden käsittelylaitoksessa.

Lisäksi niiden tilojen, jotka sijaitsevat keräilyalueen ulkopuolella ja joissa on vähintään 50 uuhua tai kuttua, tulee lähettää tutkittavaksi vähintään yksi vuoden aikana kuollut tai lopetettu yli 18 kuukauden eläin. Vuonna 2025 lähetettiin 26 näytettä 24 keräilyalueen ulkopuoliselta tilalta. Määrä on pysynyt suunnilleen samana viime vuodet, sillä vuonna 2024 näytteitä lähetettiin 25 tilalta, vuonna 2023 22 tilalta ja vuonna 2022 23 tilalta. Toteuma näytteiden lähettämässä on kuitenkin melko vaatimaton, sillä tyypillisesti vain noin neljäs - kolmasosa pitopaikoista, jotka eläinrekisterin perusteella kuuluvat seurantaan, lähettää vuosittain näytteen; vuoden 2025 toteuma oli 39 %. Tarkasteltaessa viimeistä kolmea vuotta (2023–2025), vain noin 65 % seurantaan kuuluvista tiloista on lähettänyt näytteen vähintään yhtenä seuranta-vuonna.

Teurastamoissa otetaan lisäksi näytteet kaikista niistä yli 18 kuukauden ikäisistä lampaista ja vuohista, joissa havaitaan merkkejä näivettymisestä tai hermostollisia oireita tai jotka on häteurastettu.

Vuonna 2025 klassista scrapieta ei todettu. Epätyypillistä scrapieta todettiin yhdellä lammas-tilalla.

Lampaiden ja vuohien maedi-visna- ja CAE-terveysvalvonta

Pienten märehtijöiden lentivirus -seuranta (lampaan maedi-visna MV ja vuohen CAE) toteutetaan vapaaehtoisen terveysvalvonnan avulla. Kuten aiempinakin vuosina, eniten terveysvalvontaan kuuluvia toimijoita (39) oli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Koko maassa terveysvalvontaan kuului vuoden lopussa 111 toimijaa, määrä on jonkin verran vähemmän kuin edellisellä vuotena (129). Vuonna 2023 terveysvalvontaan kuului 142 toimijaa, mutta vuonna 2018 terveysvalvontaan kuului vielä 222 eläintenpitäjää, joten ohjelmasta on viime vuosina eronnut merkittävä määrä toimijoita. Ahvenanmaan tiedot puuttuvat. Terveysvalvontakäynnit toteutuivat pääsääntöisesti täysin (100 %), vain yhden aluehallintoviraston alueella toteuma oli heikompi (67 %). Koko mannermaan osalta maedi-visna –terveysvalvonnan pitopaikkakäynnit toteutuivat 97 % eli hieman paremmin kuin muutamana edellisellä vuotena (92 % vuonna 2024, 93 % vuonna 2023, 91 % vuonna 2022), ja selvästi paremmin kuin joinakin aiempina vuosina (82 % vuonna 2021 ja 86 % 2020). Maedi-visna/CAE-terveysvalvonnan näytteitä tutkittiin vuoden 2025 aikana 35 eri pitopaikasta, yhteensä 1469 näytettä (vuonna 2024 36 pitopaikkaa, 2023 50 pitopaikkaa, vuonna 2022 54 pitopaikkaa ja vuonna 2021 53 tilaa), maedi-visna/CAE-tautia ei todettu.

Afrikkalaisen sikaruton (ASF) vastustaminen

Afrikkalainen sikarutto on vakava sikojen virustauti, jota ei ole koskaan todettu Suomessa. Tauti on lähtöisin Afrikasta. Vuonna 2007 ASF (genotyyppi II) levisi Georgiaan ja sen jälkeen ASF genotyyppi II on levinnyt laajasti Euroopassa ja Aasiassa. Tautia on esiintynyt muun muassa Baltian maissa vuodesta 2014 alkaen. Muutaman vuoden rauhallisemman tautitilanteen jälkeen Virossa todettiin useita tapauksia isoissa sikaloissa kesällä 2025. Espanjassa ASF puolestaan todettiin kolmenkymmenen vuoden tauon jälkeen luonnonvaraisissa villisioissa.

Tartuntojen hävittäminen villisioista on osoittautunut vaikeaksi ja tauti on levinnyt niiden mukana uusille alueille ja tuotantosikaloihin. Viruksen merkittävänä leviämistapana on siirtymien ihmisten toiminnan takia, viruksella saastuneen lihan tai muiden tuotteiden välityksellä. Jatkuvana uhkana on, että afrikkalainen sikarutto leviää Suomeen aiheuttaen vakavia taloudellisia tappioita viennin pysähtymisen ja taudin saneeraamisen takia.

Vuosina 2018–2024 Ruokavirastossa ja sen edeltäjässä Evirassa ASF torjuntaa pystyttiin toteuttamaan lisäresurssien turvin, ja muun muassa viestintää saatiin tehtyä tehostetusti. Vuonna 2025 afrikkalaisen sikaruton torjuntaan tähtäävä viestintä keskittyi, resursseista johdettuna, vakiintuneiden toimenpiteiden ylläpitoon. Viestintää toteutettiin satamien näytöillä, tienvarsikylteillä, Ruokaviraston verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa, lisäksi ohjeita sekä verkkosisältöjä pidettiin ajan tasalla.

Yhteistyötä ASF-vastustuksessa jatkettiin vuonna 2025 eri sidosryhmien ja viranomaisien kanssa. Yhteistyötä tehtiin mm. Riistakeskuksen, Suomen Metsästäjäliiton ja Suomen Sikayrittäjien kanssa. Pitkäjänteinen yhteistyö taudin torjumiseksi palkittiin, kun Suomen Sikayrittäjät ry valitsi vuoden 2025 Sikateko-palkinnon saajaksi Ruokaviraston afrikkalaisen sikaruton torjunta -tiimin työn.

Luonnonvaraisia villisikoja on tutkittu maassamme afrikkalaisen sikaruton varalta jo vuodesta 2010 alkaen. Näytteitä kuolleista tai metsästetyistä villisioista saatiin vuonna 2025 hieman enemmän kuin edellisenä vuonna, yhteensä 1040 (2024 984 näytettä, 2023 921 näytettä, 2022 912 näytettä, 2021 1 215 näytettä ja 2020 937 näytettä). Tutkituista eläimistä 29 oli kuolleenal löydettyjä, kolarieläimiä tai sairaana lopetettuja ja loput metsästettyjä villisikoja. Kuolleita villisikoja tutkittiin saman verran kuin edellisenä vuonna (30 kpl vuonna 2024, 24 kpl 2023 ja 14 kpl 2022). Luonnonvarakeskuksen (Luke) tuottaman arvion mukaan villisikakannan koko oli noin 2453 yksilöä tammikuussa 2025 (2 011 yksilöä tammikuussa 2024, 2 556 yksilöä tammikuussa 2023 ja 3 100 yksilöä tammikuussa 2022), arvio viittaisi villisikakannan jälleen kasvavan muutaman vuoden pienenemisen jälkeen.

Suomen Riistakeskuksen mukaan vuonna 2025 metsästettiin 1152 villisikaa (2024 1037 kpl, 2023 984 kpl, 2022 1 066 kpl, 2021 1 443 kpl, 2020 1 195 kpl ja 2019 863 kpl). Villisikakantaa metsästetään voimakkaasti ja näytteitä saadaan Ruokavirastoon korkeasta osuudesta metsästettyjä villisikoja, 88 % vuonna 2025 (92 % vuonna 2024, 91,2 % vuonna 2023, 84 % vuonna 2022, 83 % vuonna 2021, 78 % vuonna 2020). Ruokavirasto jatkoi palkkioiden maksua villisikanäytteiden lähettämisestä ja kuolleista villisioista ilmoittamisesta ja syyskuussa 2025 palkkiota korotettiin näytteiden saannin varmistamiseksi. Luonnonvaraisten villisikojen lisäksi afrikkalaisen sikaruton seuranta tehdään jatkuvasti myös kotieläiminä pidettävistä sioista. Afrikkalaisen sikaruton lisäksi luonnonvaraisten villisikojen näytteet tutkittiin vuonna 2025 klassisen sikaruton varalta, tautia ei todettu.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimenä, taudin leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten villisikojen ja kotieläinten välillä, on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja ulkonapidosta tehdään etukäteen ilmoitus kunnaneläinlääkärille. Sikojen ulkonapitokiellon valvonnan ohjaus ja toimeenpano vaativat resursseja sekä aluehallintovirastoilta että kunnan virkaeläinlääkäreiltä. Vuonna 2025 sikojen ulkonapitokiellon valvomiseksi aluehallintovirastot raportoivat tehdyn kolme tarkastuskäyntiä. Vaatimuksenvastaisuuksia esiintyi kolmessa valvontakohteessa ja kaikkiin niihin kohdistettiin hallinnollisia toimenpiteitä.

Raivotautiseuranta

Raivotaudin eli rabieksen torjunta jatkui Suomessa edellisvuosien tapaan. Raivotaudin tulo luonnonvaraisten pienpetojen mukana Suomeen pyritään estämään maastoon levitettävillä syöttirokotteilla. Vuonna 2025 syöttirokotteet (180 000 rokotetta) levitettiin maan itärajalle

lentolevityksenä syys-lokakuussa. Raivotaudin esiintymistä ja syöttirokotteiden kulutusta seurataan jatkuvasti metsästettyjä ja kuolleena löytyneitä petoeläimiä tutkimalla. Näytteitä kerätään pääasiassa Kaakkois-Suomesta ja Pohjois-Karjalasta, minne syöttirokotteita levitetään. Metsästäjien apu eläinnäytteiden keräämisessä on ratkaisevan tärkeää tautiseurannalle. Ruokaviraston tavoitteena oli saada 360 eläinnäytettä raivotautisyöttirokotusalueelta ja vuonna 2025 päästiin tavoitteeseen. Kettuja ja supikoiria saatiin yhteensä 407, niistä 399 eläimestä saatiin aivonäyte rabiestutkimukseen ja 214 verinäyte rokotusten onnistumisen seurantaan. Rokotuksen aikaansaamia vasta-aineita todettiin 49 %:lla tutkituista eläimistä. Raivotautiseurantaan saatiin koko maasta yhteensä 530 luonnonvaraista eläintä. Näistä suurin osa oli supikoiria (326 kpl) ja kettuja (90 kpl). Yhtään raivotautitapausta ei todettu. Raivotaudin varalta tutkittiin lisäksi 9 koiraa, 9 kissaa, 1 fretti ja 31 lepakkoa.

Vesiviljelypitopaikkojen valvonta ja eläintautiseuranta

Vesiviljelyeläinten pitopaikat tulee yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta ilmoittaa vesiviljelyrekisteriin tai niille tulee hakea Ruokaviraston (Ahvenanmaalla maakuntahallituksen) hyväksyntä. Virallista valvontaa ja vesieläinten tautitilanteen säännöllistä, riskiperusteista seurantaan tehdään hyväksynnän saaneissa pitopaikoissa. Passiivinen eläintautiseuranta koskee kaikkia vesiviljelyeläimiä. Osa sisävesialueen lohikaloja pitävistä pitopaikoista kuuluu lisäksi vapaaehtoiseen BKD-taudin terveysvalvontaan, johon sisältyy tarkastuksia ja näytteenottoja. Näiden jatkuvien seurantojen lisäksi vuonna 2025 tehtiin tarkastuksia ja näytteenottoja liittyen IHN-taudin hävittämishjelmaan Ahvenanmaalla.

Vesiviljelyeläinten pitopaikoissa raportointiin vuonna 2025 tehtiin 108 riskiperusteista valvonta- ja eläintautiseurantakäyntiä (vuonna 2024 172, 2023 152, 2022 118, ja 2021 177 käyntiä). Suunnitelluista tarkastuksista tehtiin 72 % ja toteuma oli edellisvuosien kaltainen. Vuonna 2024 onnistumisprosentti oli 75 %, 2023 74 %, 2022 46 % ja vuonna 2021 62 %. Tarkastusten toteutumisessa on merkittäviä alueellisia eroja ja vaihtelua vuosien välillä. Lapissa (93 %), Pohjois-Suomessa (95 %), Itä-Suomessa saatiin tehtyä kaikki suunnitelman mukaiset tarkastukset. (100 %) sekä Länsi- ja Sisä-Suomessa (92 %) ja Etelä-Suomessa (85 %) tarkastustavoite saavutettiin kohtalaisen hyvin. Lounais-Suomessa Lapissa (52 %) ja Lounais-Suomessa Etelä-Suomessa (5942 %) riskiperusteinen valvonnan toteuma oli heikko. Pohjois-Suomen alueen tietoja ei saatu määräaikaan mennessä. Aluehallintovirastojen raporteissa syyksi puuttuville tarkastuskäynneille ilmoitettiin resurssipula aluehallintouudistuksen viemä työaika aluehallintovirastossa ja epäselvyydet työnjaossa. On myös mahdollista, ettei kaikista tarkastuskäynneistä saatu tietoa aluehallintovirastoon.

Ahvenanmaalla vuonna 2022 todetun IHN-taudin vuoksi perustetulla rajoitusvyöhykkeillä toteutettiin vielä 2025 virallisen hävittämishjelman mukaista seuranta. Tutkimuksissa ei todettu IHN-virusta ja hävittämishjelma saatiin onnistuneeksi päätökseensä ja alueen vapaa asema palautettua. Vesiviljelypitopaikkojen riskiperusteinen valvonta ja eläintautiseuranta yhdistettiin Ahvenanmaalla IHN-taudin hävittämishjelmiin kuuluvaan valvontaan. Ahvenanmaalla tehtiin vuonna 2025 yhteensä 45 tarkastuskäyntiä. Kalanviljelyn valvonta vie Ahvenanmaalla merkittävän määrän resursseja, koska alueella tuotetaan lähes puolet Suomen ruokalalasta. Valvonta onnistui hyvin (98 %).

BKD-terveysvalvonnan tarkastuskäynnejä tehtiin vuonna 2025 vain 38 kpl (vuonna 2024 95, 2023 67, 2022 67, ja 2021 108 käyntiä). Tarkastuksia on mahdollisuuksien mukaan yhdistetty samoille käyntikerroille riskiperusteisen valvonnan ja eläintautien seurannan tarkastusten kanssa. Kokonaisuudessaan BKD -terveysvalvonta toteutui vuonna 2025 heikommin kuin edellisenä vuonna, sillä vain 68 % suunnitelluista tarkastuksista saatiin tehtyä. Vuonna 2024 toteutumisprosentti oli 84, vuonna 2023 toteuma oli 66 %, vuonna 2022 50 % ja vuonna 2021 64 %. Myös BKD-taudin valvonnan osalta vuosien ja alueiden välinen vaihtelu on suurta. Valvonta

onnistui 2025 hyvin Länsi- ja Sisä-Suomen (100 %) sekä Itä-Suomen (94 %) alueella. Etelä-Suomen alueella saatiin tehdyksi vain 30 % tarkastuksista ja Lapissa toteutui 41 % valvonnasta. Pohjois-Suomen alueen tietoja ei saatu määräaikaan mennessä. Päävastuu BKD-valvonnan toteutumisesta on toimijoilla, mutta aluehallintovirastojen tulee valvoa terveystarkastuksen toteutumista ja laskea terveystarkastusta, jos valvonta ei toteudu terveystarkastuksen ehtojen mukaisesti.

Mehiläistautien seuranta

Mehiläistautien osalta esikoteloimattomia (*Paenibacillus larvae*) seurataan passiivisella seurannalla lähinnä tarhaajien lähettämien omavalvontanäytteiden perusteella. Esikoteloimattomia on paljon Länsi- ja Etelä-Suomessa, mutta Itä-Suomessa ja maan pohjoisosissa vain satunnaisesti.

Vuonna 2025 esikoteloimattomuuksiin lähetettiin 998 näytettä 202 tarhaajalta. Vuoden 2025 näytteistä 6,8 %:ssa (tarhaajista 7,2 %) todettiin *P. larvae*. Kliininen esikoteloimattomuus todettiin yhdestä näytteestä. Aiempien vuosien tapaan positiivisten näytteiden osuus on pysynyt matalana. Näytteistä on vuosina 2014–2024 ollut positiivisia 3–11 %.

Ahvenanmaalla on riskiperusteinen seurantaohjelma *Varroa destructor* -punkista vapaan aseman säilyttämiseksi. Vuonna 2025 Ahvenanmaan 57 tarhalla tutkituissa 333 näytteessä ei todettu varroapunkkia. Vuonna 2021 todettujen varroa-tartuntojen vuoksi perustetulla rajoitusvyöhykkeellä Brändön kunnassa ei tällä hetkellä ole lainkaan mehiläispesäiä ja varroasta vapaa asema pyritään palauttamaan koko Ahvenanmaan alueelle.

Turkiseläinten lintuinfluenssa- ja SARS-CoV-2- seuranta ja tarhojen tautisuojausvalvonta

Vuoden 2025 turkistarhojen lintuinfluenssaseuranta toteutettiin passiivisena seurannana; tarhalla otetaan näytteitä, jos turkiseläimissä havaitaan epätavallista kuolleisuutta tai sairauden oireita. Lisäksi Ruokaviraston laboratorioon muista syistä tutkittavaksi lähetetyistä turkiseläimistä tutkitaan myös lintuinfluenssan varalta. Lintuinfluenssaseurantanäytteitä tutkittiin 29 tarhalla yhteensä 158. Tarhoilla ei todettu lintuinfluenssaa.

Vuonna 2025 turkiseläinten koronaseuranta oli passiivista seurannaa, jossa tarhalla otetaan näytteitä, jos seurantaan kuuluvilla turkiseläimillä (minkit, soopelit ja supikoirat) havaitaan epätavallista kuolleisuutta tai sairauden oireita. Lisäksi passiivisessa seurannassa tutkittiin Ruokaviraston laboratorioon muista syistä tutkittavaksi lähetettävät turkiseläimet (minkit, soopelit, supikoirat). Vuonna 2025 tutkittiin 15 minkkitarhalla yhteensä 78 koronaseurantanäytettä. Lisäksi sairaudensyyn selvityksen vuoksi tutkittiin koronan varalta 22 tarhakettua 6 turkistarhalla. Yhdelläkään tarhalla ei todettu koronatartuntaa (SARS-CoV-2).

Vuonna 2024 voimaan tulleen maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (14/2024) tautisuojausvaatimusten noudattamisen valvomiseksi kaikki turkistarhat tarkastettiin virkaeläinlääkärin toimesta sekä vuoden 2024 että vuoden 2025 aikana. Vuonna 2025 tarkastettavia tarhoja oli yhteensä 260 ja näistä 260 tarkastettiin eli kaikki tarkastukset toteutuivat. Puutteita todettiin n. 16 %:ssa tarkastuksista.

2.3

Keinollinen lisääminen

Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyviä valvontakäyntejä suunniteltiin vuodelle 2025 yhteensä 29, joista toteutui 26 käyntiä. Suunnitelman ulkopuolisia käyntejä toteutettiin lisäksi yksi. Vaatimuksenvastaisuuksia ei esiintynyt.

2.4 *Eläinrokotteiden laadunvalvonta*

Ruokavirasto toimii Suomessa eläinrokotteiden virallisena laadunvalvontalaboratoriona (OMCL, *Official Medicines Control Laboratory*). Ruokavirasto tarkastaa kaikkien maahantuotujen rokote-erien analyysidokumentaatiot ja vapauttaa kaikki Suomessa eläimille käyttävät rokote-erät myyntiin. Rokote-eriä tutkitaan satunnaisesti tai epäiltäessä esimerkiksi rokotteen turvallisuutta, tehoa tai laatua. Jos jokin toinen OMCL on jo sertifioinut rokote-erän, Suomi tunnustaa sertifiointin. Muussa tapauksessa Ruokavirastolta pyydetään sertifiointia (ns. OBPR-menettely, *Official Batch Protocol Review*).

Vuonna 2025 Ruokavirastossa vapautettiin yhteensä 474 eläinrokote-erää, joista 206 rokote-erää sertifioitiin, 201 muussa OMCL:ssä tehtyä sertifikaattia tunnustettiin ja 67 erää vapautettiin kansallisesti. Kansallisesti on vapautettu erityisluvallisia valmisteita tai muita erityistapauksia.

Ruokavirasto tutki yhteensä 39 markkinoilla olevaa rokote-erää: 21 nautarokote-erää, 17 siipikarjarokote-erää ja yhden rabies-syöttirokote-erän. Kaikki tutkitut rokote-erät täyttivät vaatimukset.

3 TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

Toimijoiden lainkuuliaisuutta seurataan kaiken eläintauteihin liittyvän valvonnan yhteydessä, esim. pakolliseen tai vapaaehtoiseen terveystarkkailuun tai sikojen ulkonäpitiökiellon valvontaan liittyvillä virkaeläinlääkärin käynneillä tehdyillä havainnoilla. Lisäksi eläintautiepäilyjen ja todettujen eläintautitapausten selvitystyöhön liittyy toimijan lainkuuliaisuuden arviointi.

3.1 *Todetut puutteet ja niiden yleisyys*

Eläinten terveyden ohjauksen ja valvonnan raportointiin toteutuneen pääsääntöisesti suunnitelman mukaan, tosin eri valvontojen toteutumisessa oli vaihtelua, vaihtelua oli myös eri aluehallintovirastojen toimialueiden välillä. Ahvenanmaan tietoja oli vain rajatusti saatavilla.

Eläintautiepäilyt ja -tapaukset pyritään aina priorisoimaan, eikä eläinlääkärien toiminnassa niihin liittyen havaittu puutteita, yksittäisiä pieniä viiveitä lukuun ottamatta. Useamman samanaikaisen eläintautiepäilyn tai -tapauksen tai epidemian hoito aiheuttaa kuitenkin resurssihaasteita ja saattaa kuormittaa yksittäisiä alueita merkittävästi. Erityisesti, jos alueella on jo lähtökohtaisesti (syystä tai toisesta) aliresursointia tai alueella on runsaasti sellaista eläintenpitoa, johon kohdistuu erityistä seurantaa. Riittävien resurssien varmistaminen olisi ensiarvoisen tärkeää, sillä nopea ja tehokas toiminta edesauttaa merkittävästi hyvän eläintautitilanteen säilymistä, ja jos eläintautia todetaan, taudin hävittämistä sekä normaalitilanteeseen palaamista.

Eläintautien ilmoittamisessa havaittiin vuonna 2025 yksittäisiä viiveitä. Terveystarkkailu toteutui vaihtelevasti tai kohtalaisesti, resurssien vähyys heikensi tarkastusten toteutumista tai tietojen kokoamista joillakin alueilla.

3.2 *Puutteiden analyysi*

Säännösten vastaisuuksien voidaan katsoa olevan yksittäisiä eivätkä ne ole vaarantaneet Suomen yleisellä tasolla hyvää koti- ja tuotantoeläinten eläintautitilannetta tai aiheuttaneet vaaraa kansanterveydelle.

Valvonnan toteumassa oli runsaasti alueellisia eroja, valvonnan heikompi toteutuminen johtui yleisimmin resurssivajeesta. Työmäärää kasvattivat yksittäiset eläintautiepäilyt ja -tapaukset sekä alueelle painottuneet uudet työtehtävät (esim. turkistarhojen tautisuojausvalvonta), myös aluehallintouudistuksen valmistelu vei resursseja aluehallintovirastoissa. Henkilöstön vaihtuvuus sekä esim. epäselvyydet valvontayksikön työnjaossa, vakituisten ollessa virkapailla tai irtisanoutuessa, ovat vaikuttaneet resursseja vähentävästi tai niiden käyttöä heikentäen. Ruokaviraston tai aluehallintoviraston suoran ohjauksen on havaittu parantaneen valvonnan toteutumista. Resurssivaje on vähentänyt suoraa ohjausta (esim. tarkastuskertomusten tai raporttien pyytäminen erikseen tai puuttuvista tarkastuksista muistuttaminen vuoden aikana) ja todennäköisesti heikentänyt valvonnan toteutumista. Eläinten terveyden valvonnan arvioitiin resurssivajeesta huolimatta toteutuneen kokonaisuudessaan ihan hyvin, ja vaje on realisoitunut pääsääntöisesti muilla valvonta-alueilla. Toisaalta valvonnan toteumasta ei välttämättä saada kattavaa tietoa, sillä resurssipula vaikuttaa myös tietojen saamiseen, tarkastuskertomuksia ja raportteja ei ehditä tehdä tai toimittaa ketjussa eteenpäin. Resurssipula vähentää myös valvonnan raporttien analyysiä, joten raporteista saatava tieto ja puutteiden analyysi voi jäädä vaillinaiseksi.

Puutteiden esiintyminen

Puutteita esiintyi aiempien vuosien tapaan yksittäisinä, eikä niiden määrässä ole havaittu merkittäviä muutoksia. Puutteita esiintyi jokaisen aluehallintoviraston alueella. Esimerkkinä siipikarjan pakollisessa salmonellavalvonnassa havaitut puutteet; toimijan laiminlyönti ilmoittaa saapunut siipikarjaparvi valvovalle eläinlääkärille tai puutteet ja viiveet näytteenotossa.

Eläintautiepäilyihin ja -tapauksiin liittyvien rikkomusten pienen määrän selittää osaltaan eläinterveysviranomaisen toimijoihin kohdistama suora ohjaus ja neuvonta, sekä osaltaan tehokas valvonta eläintautitapauksissa. Suomen yleisesti hyvä eläintautitilanne vähentää tautipainetta tuotantotiloilla, mutta voi toisaalta saada toimijat aliarvioimaan puutteisiin liittyviä riskejä.

Puutteista aiheutuvat riskit

Säännöstenvastaisuuksista ei aiheutunut yleistä vaaraa tai laajaa riskiä ihmisten tai eläinten terveydelle, sillä kyseessä olivat lähinnä yksittäiseen yhteen tilaan tai toimijaan liittyvät puutteet. Esimerkiksi siipikarjan salmonellavalvonnassa puutteita vaikutti esiintyvän eniten pienimuotoisilla toimijoilla.

Havaittujen eläintautitapausten ei todettu johtuneen tuotantotiloilla tapahtuneista säännöstenvastaisuuksista. Eläintautiepäilyt ja -tapaukset hoidettiin pääsääntöisesti tehokkaasti, mikä osaltaan estää eläintauteihin liittyvien riskien toteutumisen.

Puutteiden syyt

Toimijoilla havaittujen säännöstenvastaisuuksien arvioitiin johtuvan yleisimmin yksittäisten toimijoiden tietämättömyydestä ja ammattitaidon puutteesta, sillä puutteita havaittiin erityisesti pienimuotoisilla toimijoilla. Toimijoita koskevan lainsäädännön todettiin kokonaisuudessaan muuttuneen mutkikkaammiksi ja vaikeasti tulkittavaksi. Toimijoihin todettiin kohdistuvan entistä enemmän lainsäädännön velvoitteita, mikä lisää todennäköisyyttä, että joitakin vaatimuksia ei muisteta, ymmärretä tai muusta syystä rikotaan. Vaikka lainsäädännöstä ja sen muutoksista tiedotetaan toimijoita, heidän on osin vaikea hallita kaikkia toimintaansa koskevia vaatimuksia.

4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Suomessa tehtiin vuonna 2025 EU komission auditointi (kontrolli) koskien kalojen c-luokan tautien luokituksen ylläpitoa. Auditointi rajautui vuosiin 2021–2024 ja alueellisesti Lounais-

Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen ja Ahvenanmaan alueille. Auditointiryhmä huomautti, ettei kalatautien seuranta kaikilta osin täytä vaatimuksia ja ole riittävä taudista vapaan aseman ylläpitämiseksi. Valvonnan kattavuutta on edelleen pyrittävä parantamaan. IHN-tautiepidemioiden hoidosta saatiin pääosin positiivinen palaute.

Valvontayksiköihin tehtyjen arviointi- ja ohjauskäyntien määrä ei ole tiedossa, sillä AVlen tiedot ei ole kattavasti saatavilla. Ruokavirastosta ei tehty eläinten terveyden valvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä.

5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1 Toimijoiden säädösten tuntemuksen varmistaminen

Ruokavirasto järjesti aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreille koulutusta kahtena koulutuspäivänä vuoden aikana, koulutuksissa käsiteltiin ajankohtaisia eläintauteihin ja eläintautilainsäädäntöön liittyviä asioita. Ruokavirasto järjesti vuosittaisen valmiuspäivän valmiuseläinlääkärien ja läänineläinlääkärien kouluttamiseksi. Ruokaviraston Ajankohtaista eläinten terveydestä ja lääkitsemisestä – teemapäivä oli suunnattu kaikille eläinlääkäreille. Eläinlääketieteen opiskelijoita 5. ja 6. vuosikurssilla koulutettiin eläintautilainsäädännön ja eläintautivalvonnan tuntemuksen varmistamiseksi. Lisäksi Ruokaviraston asiantuntijat osallistuivat kouluttajina muiden tahojen järjestämiin koulutuksiin.

Aluehallintovirastot kouluttivat kunnaneläinlääkäreitä eläinten terveyteen liittyen yhteensä 10 päivänä. Aluehallintovirastot raportoivat pitäneensä yhteensä 15 luentoa toimijoille liittyen eläinten terveyteen ja hyvinvointiin. Tiedot perustuvat aluehallintovirastot raportteihin, luvuissa on kuitenkin puutteita, eikä kaikkien AVlen tietoja saatu tämän kokoomaraportin määrärajan puitteissa.

Ruokavirastossa päivitettiin ja uusittiin ohjeita ja lomakkeita sekä päätöspohjia, kaikkea suunnitelluista tehtävistä ei saatu toteutettua. Toimijoiden ja kansalaisten säädösten tuntemusta ja tietämystä eläintaudeista pyrittiin varmistamaan myös Ruokaviraston tuottajakirjeillä, lehtiartikkeleilla, kotisivujen ja muulla verkkoviestinnällä ja sidosryhmätapaamisilla.

Koulutus- ja tiedotustarve korostuu erityisesti vakavimpien eläintautilien (afrikkalainen sikarutto, ASF, ja korkeapatogeeninen lintuinfluenssa, HPAI) torjunnassa. Suomessa on jo vuosia panostettu ASF:n torjuntaan tähtäävään matkustajaviestintään ja viestintään ulkomailta saapuville rahtiliikenteen kuljettajille. Elintarvikkeiden tuonnin rajoituksista kertovia informaatiokylttejä on itärajan raja-asemilla ja Helsinki-Vantaan lentoasemalla, tietoa jaetaan myös Helsingin matkustajaliikennesatamissa ja Vuosaaren rahtiliikennesatamassa. Yhteensä 83 afrikkalaisesta sikarutosta varoittavaa kylttiä on pystytetty liikenneasemien raskaanliikenteen pysäköintialueille sekä pääteiden levähdysalueille.

Yhteistyötä tehtiin aktiivisesti sidosryhmien, kuten ETT:n, MTK:n, ETL:n, Lihakeskusliiton, PTY:n, isojen lihatalojen ja Sikayrittäjät ry:n kanssa. Ruokavirasto osallistui Suomen Sikayrittäjät ry:n Lappeenrannassa pidetyn ASF-valmiusharjoituksen suunnitteluun ja itse harjoituksen ohjaamiseen. Harjoituksessa keskityttiin erityisesti viranomaisten ja metsästäjien yhteistyöhön, jos afrikkalaisesta sikaruttoa olisi todettu Suomessa villisioissa. Sikojenpitäjien lisäksi myös metsästäjät ovat tärkeä yhteistyökumppani afrikkalaisen sikaruton ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa, yhteistyötä tehtiin aiempien vuosien tapaan mm. Riistakeskuksen ja Suomen Metsästäjäliiton kanssa.

5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Aluehallintovirastot pyrkivät varmistamaan korjaavien toimenpiteiden toteutumisen neuvomalla ja ohjaamalla kunnallisia valvontaviranomaisia puhelimitse, sähköpostein ja ohjauskirjein. Kunnan valvontaviranomaiset ovat antaneet toimijoille kirjallisia huomautuksia, esimerkiksi jos ovat havainneet laiminlyöntejä siipikarjan salmonellavalvonnan parvi-ilmoitusten tekemisissä. Toimijoiden korjaavien toimenpiteiden varmistaminen perustuu valvontaviranomaisen antaman päätöksen noudattamisen valvontaan, esimerkiksi uusintatarkastuksin. Kunnan- tai läänineläinlääkäri voi tehdä vakavista tai toistuvista säädösten rikkomisista tutkintapyyntöä poliisille. Vuoden 2022 alusta on ollut mahdollista käyttää hallinnollisena pakkokeinona eläintautivalvonnan seuraamusmaksua, vuoden 2025 tietoja seuraamusmaksun käytöstä ei ole kattavasti saatavilla.

5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen järjestämissä koulutuksissa käsiteltiin ajankohtaisia ja toimenpiteitä vaativia eläintautien vastustamiseen liittyviä kysymyksiä sekä eläintautilainsäädännön toimeenpanoa. Havaittuihin puutteisiin, esimerkiksi eläintautien ilmoittamisessa tai terveysvalvonnan toteutumisessa, on pyritty puuttumaan viipymättä Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen tekemällä suoralla ohjauksella.

6 VALVONNAN RESURSSIT

Aluehallintovirastot raportoivat käytössä olevat resurssit yhteisesti kaiken eläinten terveyden valvonnan osalta. Lukuihin sisältyy siten esimerkiksi sisämarkkinasiirtojen valvontaa ja sen ohjausta, mahdollisesti osittain sivutuotevalvontaa sekä eläinlääkintähuollon valvontaa ja valvonnan ohjausta tekevien henkilöiden työpanosta, varsinaisen eläinten terveyden valvonnan lisäksi. Aluehallintovirastojen eläinten terveyden valvonnan resurssit vuonna 2025 olivat 13,3 htv. Vuonna 2024 toteutuneet resurssit olivat 10,8 htv (tietoja puuttui), 2023 resurssia oli 12,5 htv, vuonna 2022 11 htv, vuonna 2021 11,5 htv ja vuonna 2020 13,6 htv. Aluehallintovirastojen tehtävien katsotaan ”rauhanaikana” hoituvan, mutta perusresursseissa ei ole huomioitu mahdollisia eläintautiepidemioita ja niiden vaatimaa työpanosta. Myös useampi lainsäädännöllä vastustettavan eläintaudin tapaus samalla alueella tai muut uudet tehtävät (esimerkiksi uusi eläintautiseuranta tai -valvonta ja niiden ohjaus) vaatisi lisää resursseja.

Valvonnan katsotaan yleisesti ottaen tehostuneen kunnallisten valvontaeläinlääkäreiden toiminnan myötä ja riskien hallinta on sitä kautta parantunut. Valvontaeläinlääkäreiden kuormittuminen ja vaihtuminen sekä haasteet sijaisten rekrytoinnissa ovat kuitenkin edelleen ongelmia tietyillä alueilla.

Eläinten terveyden valvonnan resurssit valvontayksiköissä koko maassa olivat yhteensä 17.61 htv. Aluehallintovirastoittain eriteltyinä: ESAVI 4,5 htv, ISAVI 1,97 htv, LAAVI 1 htv, LSAVI 2,65 htv, LSSAVI 4,8 htv ja PSAVI 2,69 htv. Vertailuna resurssit vuonna 2024 14,89 htv, 2023 19,71 htv, vuonna 2022 15,48 htv ja vuonna 2021 15,54 htv.

Valtuutettuja tarkastajia käytettiin vuonna 2025 12 tarhan tarkastuksella, eli edellisvuosia enemmän. Vuonna 2024 valtuutettuja tarkastajia käytettiin neljän pitopaikan tarkastuksella ja vuonna 2023 kolmen pitopaikan tarkastuksella.

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Vuoden 2026 alusta toteutunut aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon tehtävien Ruokavirastoon siirtymisen valmistelu vaati resursseja vuonna 2025. Siirron tarkoituksena on poistaa päällekkäisyyksiä, samalla se tuo uusia alueellisia tehtäviä Ruokavirastolle. Siirto muuttaa eläinterveysviranomaisten toimintaa ja ohjausta ja tuo mahdollisuuden uusien tehokkaampien toimintatapojen kehittämiseksi. Prosessien kehittäminen ja hiominen tulee vaati-
maan sekä aikaa että resursseja lähivuosina. Siirron myötä lainsäädännön toimeenpanon ja eläintautien torjunnan ohjauksen prosessi muuttuu ja kaikki toimintaan liittyvä ohjeistus vaatii päivittämistä.

Eläintautiuhkiin varautuminen, ajankohtaisina erityisesti lintuinfluenssa ja afrikkalainen sikarutto, mutta myös muut eläintaudit, tulevat jatkossakin vaatimaan valvontasektorin resursseja. Varautumisen kehittämistä jatketaan ajankohtaisten eläintautiuhkien, valmiusharjoitusten havaintojen ja suositusten pohjalta sekä eläintautiepidemioiden kokemusten perusteella, ympäristöterveydenhuollon tehtävien muutos huomioiden.

Riskiperusteisuutta erityisesti eläintautiseurannan kohdentamisessa ja valvonnan painopisteiden valinnassa on edelleen kehitettävä, ottaen huomioon tautitilanteen muutokset, lainsäädännön vaatimukset ja esim. eläintuotannon muutokset sekä muut tekijät, kuten luonnonvaraisten eläinten kannat sekä ilmaston lämpenemisen aiheuttamat uhat.

Eläinten terveyden (tauditapausten ja epidemian) hallinnan tietojärjestelmän (ELTE) käyttö etenee, järjestelmä tulee muuttamaan eläintauteihin liittyviä raportointi- ja tiedonhallintakäytäntöjä ja parantaa saatavilla olevan tiedon laatua. Vuonna 2025 ELTE:n käyttöä pyrittiin vakiinnuttamaan osaksi normaalia toimintaa. Läänineläinlääkärien lisäksi myös kunnaneläinlääkärit pystyivät kirjamaan eläintautilain mukaiset toimenpiteet järjestelmään.